

30.000/
1332/0272/11

NA
POPIS PUBLICZNY
UCZNIÓW
SZKOŁY WYDZIAŁOWÉY WARSZAWSKIÉY
XX. DOMINIKAŃÓW

Który będzie się odbywał w dniach 25 i 26 Lipca

SZANOWNĄ PUBLICZNOŚĆ
IMIENIEM INSTYTUTU
Z A P R A S Z A

X. DAMIAN DZIESZKOWSKI REKTOR

W W A R S Z A W I E

1 8 2 6.

Miw. 184084

VV 4/92
23.4.

R O Z K Ł A D N A U K

Na godziny tygodniowe w Roku Szkolnym					Na godziny w czasie Popisu i Examinu.						
N a u k i	N a u c z y c i e	w K l a s s a c h				w dniu 25 Popis— 20 Examen					
		I.	II.	III.	IV.	Od	Gc- dzi- ny	Mi- nut.	Do	Go- dzi- ny	Mi- nut.
Nauka Religii i Moralności.	X. Tomasz Dąbrowski Prefekt Szkoły	3	3	3	2	—	8	„	—	9	„
Język Polski	X. Jacek Jakubowski	6	—	—	—	—	9	„	—	10	50
	X. Gabryel Brózdziński	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—
	P. Ignacy Loyola Rychter	—	—	4	3	—	—	—	—	—	—
Język Łaciński	X. Gabryel Brózdziński	8	—	—	—	—	10	50	—	11	50
	P. Józef Karol Jaslikowski	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—
	X. Edward Chromicki	—	—	5	6	—	—	—	—	—	—
Język Francuzki	P. Antoni Bader Kurator Szkoły	—	—	2	2	—	11	50	—	12	20
Język Niemiecki	P. Ignacy Loyola Rychter	—	3	2	3	—	12	20	—	12	50
Język Grecki	P. Ignacy Loyola Rychter	—	—	—	2	—	12	50	—	1	„
					w dniu 26 Popis— 21 Examen						
Jeografia	P. Józef Karol Jaslikowski	3	—	—	1	—	8	„	—	9	„
	X. Antonin Grupiński	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—
Historia Powszechna i Polska	X. Antonin Grupiński	—	3	3	3	—	9	„	—	9	40
Arytmetyka, Geometrya, Algebra.	X. Leon Jędrzeiowski	5	—	—	—	—	9	40	—	11	30
	X. Gwalbert Cwik	—	4	4	5	—	—	—	—	—	—
Fizyka	X. Gwalbert Cwik	—	1	2	2	—	11	30	—	12	„
Historia Naturalna	X. Leon Jędrzeiowski	2	2	—	—	—	12	„	—	1	„
	P. Adam Podymowicz	—	—	2	3	—	—	—	—	—	—
Kaligrafia i Rysunki	P. Karol Schmidt	5	4	3	—	—	—	—	—	—	—

Odczytanie Promocyi i Pochwał— rozdanie nagród— ogłoszenie wpisu na rok następujący szkolny 18²⁶/₂₇, który będzie się odbywał w dniach 15, 16, 17. Września. Nakoniec na podziękowanie Panu BOGU odśpiewanie Hymnu Sgo Ambrożego w Kościele.

P 27585 / 1826

KRÓTKA WIADOMOŚĆ HISTORYCZNA

O

SZKOŁE WYDZIAŁOWEY

*na Nowém Mieście pod dozorem XX. Dominikanów
zostaiący.*

Szkoła wydziałowa w Nowém Mieście nie odnosi pierwiastków założenia swojego do lat odległych; niegubi drogich pamiątek w czasów odmencie; żyją bowiem ieszcze ci Mężowie, którzy się dzielnie do iey zaprowadzenia przyczynili; żyją Dostoini Członkowie WRSOKIEY KOMMISSYI RZĄDOWEY WYZNAŃ RELIGIYNYCH I OŚWIECENIA PUBLICZ: którzy dobroczynnie na iey rozwinięcie działali i którzy ją teraz w stopniu zupełnego udoskonalenia widzieć pragną— Początki, iak zwykle bywa, niebyły świetne— W dniu 25 Listopada 1811 roku, Szkoła pierwszy raz w obecności Osób od ówczesnéy Izby EDUKACYNEY wyznaczonych, otwarta, ledwie Klass dwie obeymowała. Liczba Uczniów nie dosyc usposobionych szczupła, miejsce na klasy przeznaczone niewygodne, wzrost szkoły opóźniało. Następne lata iako pasma nieszczęść Oyczyzny, i na szkołę dobrego wpływu mieć nie mogły. Lubo w roku 1815. kiedy wiekopomnéy pamięci NAYJAŚNIEYSZY ALEXANDER Iszy Polszcze odrodzić się pozwolił, wszystkie instytuta do właściwego przeznaczenia dążyć zaczęły; Szkoła iednak nasza, pomimo niezmordowane starania Rektora, pomimo niezachwianą gorliwość i pracę Nauczycieli, nowe przeszkody w uprzedzeniu Rodziców, którzy dzieci swoje do téy Szkoły posyłali, znalazła. Nie rozbierano korzyści z takowego zakładu Naukowego wynikających, nie wglądano

w cel, iaki Rząd, czuwający nad dobrem kraju zamierzył; ale nowość raziła, samo nazwisko Szkoły Wydziałowéy zbyt zatrudniało umysły. W końcu roku szkolnego 1823: gdy Rektor Wżny Bader, do pełnienia obowiązków Kuratora Szkół Wydziałowych w Stolicy wezwany został; WYSOKA KOMMISSYA WYZNAŃ RELIGIYNYCH i OŚWIECENIA PUBLICZNEGO, Szkołę Wydziałową na Nowém Mieście, wyznaczając na iéy utrzymanie dodatek tylko z funduszów Edukacyinych, chlubnym Reskryptem z dnia 30 Czerwca 1823 Nro ⁵¹⁶³/₃₇₃ kierunkowi Zgromadzenia XX. Dominikanów poruczyć łaskawie raczyła. W roku 1824, Rektor chcąc położyć tamę częstemu użalaniu się Rodziców, iakoby nauki, planem na Szkoły Wydziałowe nie objęte, przeiście do Szkół wyższych Uczniom utrudniały; za wiadomością Wysokiéy Magistratury do rozkładu nauk na Klasse III. język Francuzki załączyć umyślił. Wykład tego języka Wny Bader Kurator, iedynie gorliwością o dobro Szkoły powodowany na siebie przyiąć raczył. Trzy tylko klasy szkoła ta obémowała aż do roku szkolnego 1825, w którym WYSOKA KOMMISSYA WYZNAŃ RELIGIYNYCH i OŚWIECENIA PUBLICZNEGO, zapobiegając zbyticznemu przepelnieniu Uczniów w Lyceum Warszawskiem i Szkole Wojewódzki XX. Piiarów, nowy dała dowód troškliwości swoiéy o dobro uczący się młodzieży, Reskryptem z dnia 3 Października 1825 roku niezwłocznie klasse IVtą zaprowadzić poleciła— W dopełnieniu woli WYSOKIEY KOMMISSYI Nauczyciele zaraz przedmioty między siebie rozebrali, otwarcie zaś szkoły, w końcu dopiero Października t. r. nastąpiło. Uczniowie bowiem którzy z chwałą Klasse III. ukończyli, iuż do Lyceum Warszawskiego już do Szkoły Wojewódzkiéy XX. Piiarów przenieśli się, z pomiędzy zaś kilku Kandydatów z obcych Szkół, dwóch mierne ledwo usposobienia okazało— Cała zatém Klasa IV. składała się z pięciu Uczniów, z których dwóch gdy się na drugie półrocze z pod dozoru szkolnego

wyłączyło; trzech tylko obyczaiami chwalebniemi zaleconych i bardzo pilnych, lecz niedosyc z zasadami języków szczególniéj obeznanych, do końca roku szkolnego pozostało. Nauczyciele wszyscy zebrawszy się pod przewodnictwem Rektora i Kuratora Szkoły dwóm Uczniom Klasy IV. iednomyślnie nagrody w książkach za wielką pilność i piękne obyczaje przysądzili, radząc im, aby końcem lepszego udoskonalenia się rok ieszcze ieden w tężże saméj klassie pozostali. W roku przyszłym spodziewać się można, iż Klasa IV. zupełniéj przeznaczaniu swojemu odpowie, zwłaszcza gdy i w klassie III. dostateczna liczba znajdzie się usposobionych— Uzupełniając krótki obraz historyi szkoły, milczeniem pominąć nie można zmiany, która zaszła w Nauczycielach—

X. Tomasz Dąbrowski Lektor *Stéy* Teologii, lat kilkanaście w Zgromadzeniu swoim, iako Professor pracujący, godnie zastąpił mieysce Xiędza Teofila Wszelaki, który dla ogólnéj sprawy Zgromadzenia, do innego Klasztoru przeniesiony został—

XX. Gabryel Brózdziński i Jacek Jakubowski za Członków Zgromadzenia Nauczycielskiego przybrani—

PP. Adam Podymowicz, Magister Filozofii i Józef Karol Jaślikowski w tym roku z wyraźnéj woli Wysokiéj Kommissyi przedmioty naukowe wykładali—

Biblioteka pod dozorem X. Edwarda Chromickiego obeymuje książek 400. wzorów rysunkowych 413.

Muzeum narzędzi matematycznych i fizycznych, pod dozorem X. Gwalberta Ćwika *Stéy* Teologii Lektora, liczy sztuk 60—

Uczniów we wszystkich klassach w pierwszym półroczu było 171.
w drugim zaś 149—

Załącza się wyszczególnienie nauk dawanych w tym roku, dla okazania stopniowania onych przez klasy i rozprawa w języku Łacińskim pod napisem „Andreas Patricius Nidecki, juvenibus polonis, imitandus proponitur“ Pana Ignacego Loyoli Rychtera, Nauczyciela języka Polskiego, Niemieckiego i Greckiego.

WYSZCZEGÓLNIENIE NAUK DAWA- NYCH w TYM ROKU

z Nauki Religij i Moralności.

W K L A S S I E I.

Sposobem Sokratycznym wyłożono pierwsze prawdy Wiary Chrześcijańskiéy oraz początki Historji Świętély— Z nauki Obyczajowéy rozebrano powinności dzieci względem Rodziców Nauczycieli, i t. d.

W K L A S S I E II.

Cztery części, do których się ściąga cała Nauka Chrześcijańska, oraz początkowe dzieje ludu Izraelskiego objaśniono— Z Nauki zaś moralnéy, tak obyczajów iako i obyczajności prawidła w krótkości podano.

W K L A S S I E III.

Powtórzenie pierwszély części Katechyzmu mnieyszego i drugiéy większego, oraz znakomitsze wypadki z Historji nowego Testamentu— Nauka Obyczajowa dawana była podług dziełka, o Cnotach towarzyskich i występkach im przeciwnych.

W K L A S S I E IV.

Część dogmatyczna Katechyzmu Fleurego i początkowe dzieje Kościoła Chrześcijańskiégo objaśniono— Z dziełka Tomasza a Kempis „o naśladowaniu Chrystusa, tłumaczonego przez Matuszewicę“ niektóre rozdziały Uczniowie opowiadali.

z Języka Polskiego.

W K L A S S I E I.

Wprawionym Uczniom w dobre czytanie, sposobem rozbiórowym wyjaśniono ośm części mowy, wskazano ich podział, własności i troistą składnią— Bayki Krasickiego, Uczniowie już wierszem deklamowali, już opowiadali własnemi słowy, już w treści na piśmie Nauczycielowi podawali do poprawy—

W K L A S S I E II.

Obszerniejsze rzucono uwagi nad częściami mowy odmiennemi i pisownią Polską— Wiadomość krótko o biletach i listach podano— Na deklamacye użyte były Śpiewy Historyczne Niemcewicza, bayki i wiersze, treść moralną zawierające Jachowicza, Karpińskiego, Krasińskiego i t.d.— Na ćwiczenie czynili Uczniowie opisy rzeczy czytanych, układali listy i proźby w materyach potocznych—

W K L A S S I E III.

Uwagi nad znaczeniem wyrazów wewnętrznem, składnią Polską i czytaniem książek— Obszerniejsza wiadomość o przenośniach i wierszopistwie Polskiem zewnętrznem— Na ćwiczenia zadawane były listy w materyach trudniejszych, opisy historyczne i moralne, porównania łatwiejsze— Wiersze Karpińskiego służyły do deklamacyi.

W K L A S S I E IV.

Ogólne uwagi nad stylem, jego opis, działy, poddziały, zasada i przymioty— W szczególności uwagi nad stylem prostym i pismami którym jest właściwy— Wyobrażenie Poezyi wewnętrzny, iey podział na dydaktyczną, lyryczną, dramatyczną, bohaterką, i ulotną— Szczególne uwagi nad sielanką, satyrą i poezją w ścisłym znaczeniu dydaktyczną— Nauczyciel oprócz tego, odpowiadając życzeniom samychże Uczniów, wzmiankę uczynił o innych poezyi rodzajach— Na ćwiczenia domowe zadawane były listy bardziéy wypracowane,
opisy

opisy i porównania trudniejsze, rozbiór krótki dziełek czytanych, mowy w materyach łatwych— Na deklamacye naznaczano piękniejsze ustępy z Jliady Homera i Eneidy Wirgiliusza, przekładania Franciszka Dmóchowskiego.

z Języka Łacińskiego.

w K L A S S I E I.

Na początku roku szkolnego wyłożył Nauczyciel prawidła wymawiania łaciny; w dalszym ciągu przeszedłszy przypadkowania Imion, zaimków i czasowania słów czynnych i biernych, przystąpił do tłumaczenia zdań i baieczek łatwych— Na ćwiczenia prywatne, nie męcząc Uczniów częstém odpisywaniem form przypadkowania i czasowania, zdania krótkie i łatwe polskie, do wyłożenia po łacinie naznaczał.

w K L A S S I E II.

Powtórzywszy Nauczyciel wszystko, co było przepisane na klasę poprzedzającą, z Grammatyki wyłożył Uczniom odmianę Imion nieforemnych, grecko-łacińskich, oraz czasowanie słów biernoczynnych i nieforemnych— Przy tłumaczeniu z Łacińskiego języka na Polski i przeciwnie, wchodził tenże w najsćisły wyrazów rozbiór, naznaczał go niekiedy na ćwiczenia domowe— Dla ćwiczenia pamięci naznaczały się Uczniom opisy krótkie bożków lub łatwiejsze Fedra bayki.

w K L A S S I E III.

Przy tłumaczeniu życia Temistoklesa i Arystydesa z Korneliusza Neposa i niektórych baiek Fedra; objaśniono uczniom sposoby mówienia Łacińskie, bezokoliczne, imiesłowne i t. d. oraz troistą składnią zgody, rządu i szyku— Cwiczenia stosowne były do dawanych prawideł.

W K L A S S I E I V.

Nauka obszerniejsza o Jloczasię i Mitologia o bożkach pierwszego rzędu dawana była w języku Łacińskim— Do dochodzenia miar wierszów pięcio i sześciomiarowych użyto Elegii Owidyusza z księgi 1szej, w której odiażd swój z Rzymu opłakuie tudzież Sielanki pierwszėj Wirgiliusza— Z Liwiusza i Juliusza Cezara tłómaczono wyjątki— Na ćwiczenia domowe przerabiali Uczniowie krótkie powieści Polskie na Łacinę.

z *Języka Francuzkiego.*

W K L A S S I E I I I.

Wprawiano naprzód uczniów w przyzwoite wymawianie pojedynczych głosek a potém czytanie— Okazano odmiany przedimka i słów posiłkowych *avoir* i *être*, tudzież cztery formy na czasowanie czynne i bierne słów foremnych— Na ćwiczenia naznaczano krótkie zdania do wyłożenia po Francuzku.

W K L A S S I E I V.

Powtórzono Uczniom, którzy albo nie albo mało po Francuzku umieli, to co w Klassie III. wykładano— Obeznawszy ich ze składnią ogólną tłómaczono z rozbiorem szczegółowym wyrazów powieści z wypisów Francuzkich i niektóre dla wprawy w wymawianie do opowiadania z pamięci naznaczono.

z *Języka Niemieckiego*

W K L A S S I E I I.

Wiele czasu poświęcono nauce dobrego czytania i wymawiania, właściwego językowi Niemieckiemu. Po wyłożeniu części mowy Niemieckich, trzy formy na przypadkowanie przymiotników i czte-

ry na przypadkowanie Rzeczowników z uwagami i wyjątkami, stopniowanie foremne i nieforemne, czasowanie trzech słów posiłkowych i foremnych na czynnej i biernej stronie ukończono— Na ćwiczenia domowe zadawane były myśli krótkie Polskie do wyłożenia po Niemiecku i przeciwnie.

w K L A S S I E III.

Uwagi nad przedimkami Niemieckimi— Przypadkowanie zaimków— Czasowanie słów złożonych, zaimkowych i nieforemnych— Do tłumaczenia ściśle połączonego z rozbiorem szczegółowym wyrazów, użyte były Wypisy dawniejsze na klasę II. przeznaczone— Ćwiczenia domowe składały się ze zdań Polskich które Uczniowie na język Niemiecki tłumaczyli.

w K L A S S I E IV

Powtórzywszy Nauczyciel wszystko to, co w dwóch klasach poprzedzających wykładał; przykładami objaśnił składnię, a tłumacząc Wypisy z Autorów Niemieckich zwracał uwagę uczniów na szyk, Niemieckiemu językowi właściwy— Na ćwiczenia praktyczne zadawano opisy miast, ludzi znakomitych cnotą i nauką, do wyłożenia po Niemiecku.

z Języka Greckiego.

w K L A S S I E IV.

Podług Grammatyki Profesora Woelke w języku Łacińskim wykładano początkowe zasady języka Greckiego— Obeznani uczniowie z przypadkowaniem Imion i Zaimków, czasowaniem słów, czytali ze względu na akcenta krótkie zdania i przekładali one na Łacinę.

z *J e o g r a f i i*.

w K L A S S I E I.

Po objaśnieniu pierwszych zasad jeograficznych dał Nauczyciel krótki opis Królestwa Polskiego, podług stanu, w jakim się teraz znajduje— Wystawił rys krótki krajów Europy i ogólny podział innych części świata.

w K L A S S I E II.

Opis obszerniejszy terazniejszego Królestwa Polskiego— Cesarstw Rosyjskiego i Niemieckiego.

w K L A S S I E III.

Opis Królestw Duńskiego, Szwedzkiego i starożytny Polski.

w K L A S S I E IV.

Z Jeografii Starożytny przeszedł Nauczyciel wyobrażenia, jakie mieli o ziemi, Homer, Herodot, Eratostenes, wyliczył zasługi Rzymian okazał na czem to rzeczywista wartość Ptolomeusza polega, w końcu dał krótki rys Grecyi i Italii, z nowożytny zaś Jeografii Anglii, Włoch i Francyi.

z *Historyi Powszechny*.

w K L A S S I E II.

Krótki obraz tworzenia się narodów po potopie i ich pierwiastkowe dzieje— Dzieje Grecyi aż do Alexandra W. Rzymskie zaś do Augusta.

w K L A S S I E III.

Dzieje powszechne od Augusta Cesarza Rzymskiego aż do odkrycia Ameryki.

w KLASSIE IV.

Obszerniejsza wiadomość o dziejach Egipcyan aż do zawoiowania przez Kambyzesa— Ich rząd, prawa, Religia, obyczaje, umiejętności— Dzieje Babilończyków i Assyrijskie— Panowanie Cyrusa, Kambyzesa, Smerdysa i Daryusza— Wzmianka o Scytach i dzieje pierwastkowe Greków.

z Historyi Polskiéy.

w KLASSIE II.

W krótkości Uczniowie przechodzili dzieje narodu Polskiego aż do Henryka Walezyusza.

w KLASSIE III.

Panowanie Królów od Henryka Walezyusza aż do Stanisława Augusta.

w KLASSIE IV.

Obszerniey dzieje Królestwa Polskiego od Mieczysława Igo aż do Leszka Białego wyłożono.

z Arytmetyki.

Cztery działania Arytmetyczne na liczbach pojedynczych i składowych— Krótka nauka o regule 3ch— Wiadomość o miarach, wagach i pieniądzach tak krajowych iako i zagranicznych.

w KLASSIE II.

Wyłożono cztery działania na ułamkach zwyczajnych i dziesiętnych.

w KLASSE III.

O wnoszeniu liczb do potęg i wyciąganiu pierwiastków kwadratowych z liczb całkowitych— O stosunkach i proporcjach— O regule 3ch w ogólności, a w szczególności o regule trzech prostéy, odwrotnéy, Procentowéy, składanéy, z zastosowaniem do zamian miar i wag iednego kraju, na miary i wagi innych krajów.

w KLASSE IV.

O wnoszeniu liczb do potęg i wyciąganiu pierwiastków kwadratowych z ułameków zwyczajnych i dziesiętnych. O stosunkach i proporcjach z odniesieniem onych do wszelkich zagadnień reguły trzech— Z Algebry, o równaniach stopnia pierwszego z iedną i kilku niewiadomemi.

z *Geometriy*.

w KLASSE II.

Krótki wstęp objaśniający wyrazy téy Nauce właściwe— O liniach prostych przecinających się; o kątach, trójkątach— O liniach prostopadłych, pochyłych i równoległych.

w KLASSE III.

O wielokątach w powszechności a w szczególności o ich kątach.

w KLASSE IV.

O Powierzchni wielokątów i podobieństwo figur. Dla przystosowania Teoryi do praktyki Uczniowie klasy IV. połączeni z Uczniami klasy III. pod okiem Nauczyciela wymierzylili za pomocą stolika Folwarki Targówek i Siedlce.

z *Fizyki*.

w KLASSE II.

Wyłożono ogólne ciała własności

w KLASSE III.

O Ciepłiku— Elektryczności— Magnetyzmie i fenomenach elektromagnetycznych w ogólności.

w KLASSE IV.

Tłómaczono zdarzenia iakie okazują ciała ciekłe i powietrzne tak wstanie spoczynku iako też wstanie ruchu— Uczniom oraz klasy IV. i III. okazywano doświadczenia niektóre Fizyczno-Chemiczne.

z *Historji Naturalnéj*.

w KLASSE I.

Nauczyciel wyłożywszy ogólny wstęp do Naturalnéj Historji, opisał zwierzęta zgromady ssących pożyteczne szkodliwe i ciekawości godne.

w KLASSE II.

Opis gromady ptaków ze względem na pożytki lub szkody.

w KLASSE III.

Dołączając wiadomości technologiczne opisano gromadę owadów i Robaków.

w KLASSE IV.

Wyłożono Botanikę i Chemią nieorganiczną— W końcu dano wyobrażenie Mineralogii.

z Kaligrafii

w TRZECH KLASSACH.

Pokazano naprzód sposób ułożenia ręki i całego postawy ciała, następnie urabiania liter z wzorów na tablicy kreślonych— Własnoręczne pisma Uczniowie w czasie popisu okażą.

z Rysunków.

w TRZECH KLASSACH.

Początkowi Uczniowie kreślili bez pomocy narzędzi linie w rozmaitych kierunkach następnie z wzorów rysowali części twarzy, głowy w reszcie podano zasady rysunków technicznych.

ANDREAS PATRICIUS NIDECKI (a)

juvenibus Polonis imitandus proponitur.

Quaquam omnes res, quarum decus atque ornamentum a litterarum optimarum studiis et honestate proficiscitur hominum animis justo diutius obversari solent; nihil tamen magis, quam quod in patria, pie, docte sapienterque factum est, incendit; ut quisque se non incitatum sed impulsum ac quoddammodo ad virtutis officia exercenda coactum esse videatur. Ac mihi aliquid ejusmodi ex litterarum Polonicarum monumentis repetere instituenti, tristissima sane recordatio subiit animum. Ille enim omnium gentium, omnium sæculorum ac omnis memoriæ doctissimus Vir atque optimus homo Cicero vulgo in Polonia nostra negligi floccique haberi existimatur. Mihi autem sæpe sæpius in Polonos summis profecto inge-

3

(a) Misere Nidecki nostri nomen interpolatum legitur, quod partim temporibus illis, quibus plurimum commutatio nominum valuit, partim inscitiae compilatorum tribuendum esse videtur— Multi sunt qui eum Nidersecium, Nidercicum indignant, plurimi autem Nidescium, Nideccium, Nidecicum nominandum esse contendunt. Libri vero a nostro publici juris facti nomine Nidecici insignantur. Apud omnes fere exteros scriptores solum profertur nomen patricii, quod ab ipso Nidecki profectum esse videtur, quippe qui in iis, quas ad diversos misit litteris atque præfationibus Patritium sese appellat. Novam sane denominationem Gadebusch libro, qui inscribitur „Livländische Bibliothek“ (T. II. p. 340) vulgavit. Nomen enim patricii in cognomen, quod ad omnem stirpem seu familiam refertur mutavit et Nidecki agnomen esse existimans, hunc titulum dedit „Andreas Patricki Nidecki“ Quod falsissimum est, neque quidem Janockii doctissimi testimonio tueri possit; nam Janocki ut a Zamość Zamoyski, a Potok Potocki, a Żółkiew Żolkiewski, ita, a pago Nideck, in Palatinatu Cracoviensi sito, Nideckiorum familiam deducendam esse existimavit. In Bibliotheca Regiæ Universitatis litterarum Varsaviensi reperitur opus auctoris nostri, quod inscribitur „Fragmentorum M. T. Ciceronis Tomi IV. cui manu ut dicitur propria, hæc vetustis litterulis inscripta visuntur“ Andr. Patricius Nideczki Stanisl. Miloszewski Venatori Belsen. S. Q. R. M. Secretario amicitiae monumentum D. D. Menius etiam Hiaerne, Kelch, Ziegehorn qui, teste eodem Gadebusch, Nidecki nostro Johannis nomen tribuunt, falluntur.

niis praeditos intuenti, atque vetera illa Sigismundorum sæcula, quibus vel maxime studia litterarum atque humanitatis vigerunt, in animum inducenti, indagandum esse visum est, quid causæ esset, cur plures, hoc decursu temporum, apud exterarum gentes Ciceronis Admiratores extitissent— Etsi quidem sub sæculi duodevicesimi finem, maximus fuit virorum excellentium proventus et summa antiquitatis cultorum frequentia, eam tamen, mitto, quibus rationibus ducti, Romantici, ut vocari amant, scriptores, excepisse traduntur. Statim itaque novatorum turbæ, illorum opera crebris sermonibus publice privateque usurpare, ingenia, quamvis pusilla, ad cælum tollere, plurima generi humano commoda ex tali tantoque commento divinari atque polliceri cœperunt. Antiquitatis vero vel præclarissima monumenta, tanquam nimis trita, lippis jam et tonsoribus propter redundantem versionum copiam, nota, omnimodo lacerare non erubuerunt. * Non ego tamen iis, qui hanc viam optimam rati, licet minime frequentatam ac omnino novam ineundam esse duxerunt, quidquid detractum velim, solum admonendi illi, si ita fas est loqui, mihi videntur; ne ista ut ita dicam placita sua, quibus ut mea fert sententia, nihil mollius effoeminatiusque inveniri potest, cum tenellæ insontisque ætatis homuncionibus communicent, neve ea quæ robustioribus et paulo ætate provectoris sunt propria, Gymnasium vel Lycea frequentantibus temere inculcanda sumant. Dolebat quondam vehementerque angebatur Wagnerus, Phraseologiæ tersissimus scriptor, cum videret plurimi ductos argenteæ, ne dicam ferreæ ætatis scriptores „Ciceronem vero non in eadem esse fortuna. Quid nobis restat dicendum? qui nostra vita devenimus in summum litterarum antiquarum certamen atque discrimen. Multi Voltairii, Schelleri, Göthii, Floriani, Byronii, Skottii, plurimi, non quidem lectissimi horum asseclæ atque cultores, nullus antiquitatis probatus scriptor, proh! Bone DEUS! nullus domi Cicero— Tulit sane quævis ætas Ciceronis osores, Calcagninos (b) Strothios (c) Jenischios (d) non

(b) Ad calcem libri M. T. Ciceronis „de officiis“ in editione Græviana additæ sunt „Cælii Calcagnini disquisitiones in M. Tullii Ciceronis de officiis libros.

(c) T. A. Strothii, Ciceronis epistolæ Selectæ. Berolini 1784.

(d) D. Jenischii Comparatio Demosthenis et Ciceronis Berolini 1804.

tamen defuerunt Majoragii (e) Badenii (f) Hottingeri (g) qui eum omni nisu defenderent— Hac etiam qua vivimus ætate, de Tullii nostri oratione pro M. Marcello, ille, si est tandem aliquando nominandus, Fridericus Augustus Wolfius, (h) non ita ve. e pronunciaſſe fertur; ac ne illud quidem dici potest, ſi ratio habetur ſummi viri optimeque de re litterarum meriti; quod poſteri approbent omneſque niſi forte quis Polonorum excipiatur, judicia ejus de Cicerone æqui bonique conſulant precamur— Senſit procul dubio homo cæteris operibus haud contemnendus paulo acerbius, ibique noſtro Andreae Patritio Nidecki, non uno in loco fucum fecit, omneſque fere ejus, quas, in adnotationibus ad orationem pro M. Marcello, protulit coniecturas, non optimo ſane jure condemnavit— Non ego tamen iſum, qui contendere auſim, cum tali tantoque viro, quem nihil antiquitatis, quæ extant, monumenta, quem nihil doctiſſimorum hominum conſenſus, quem nihil, Manutiorum Graeviorum, Ernestiorum Auctoritas, quem denique Gronovii celeberrimi ſumma judicia nihil moverunt. Eſt ſane quoddam genti noſtræ inſitum, haud quidem vituperandum imitandi ſtudium, ſed miſerrimo caſu ab iis ſuſcipi atque exerceri ſolitum, qui vix labris primis litterarum, quæ ad humanitatem pertinent elementa deguſtarunt— Hi vulgo imitationis, quæ virilis vocatur ignari, puerilia tractant, cantilenas quaſdam (Bal-ladas, ſi latine ita faſ eſt loqui, intelligo) ad fescennina potius carmina, referendas occinunt et ſententias tanquam de tripode dictas proponunt; nihil porro argumentis evincunt; quippe qui omnia ſua, auctoritati cujuſdam Galli aut Germani crediderunt; ſi quidem ex iis

3*

-
- (e) M. Antonii Majoragii, decisiones, quibus M. Tullium Ciceronem ab omnibus Cæli Calcagnini criminationibus liberat.
- (f) Jacobi Badenii „Disputatio de constantia Ciceronis in judiciis de hominibus rebusque Hafniæ 1788.
- (g) Jo. Jac. Hottingeri editio „Librorum II. Ciceronis de divinatione Lipsiæ 1793.
- (h) M. Tullii Ciceronis, quæ vulgo fertur, oratio pro M. Marcello— Recognovit animadversiones selectas superiorum interpretum suasque adjecit Frid. Aug. Wolfius Berolini 1802.— Crisin Wolfianam ad examen strictum revocarunt et sanctis Tullii manibus tanquam inferias miserunt dumviri præstantissimi Weiske et Olaus Wormius.

hypotheseos causam scisciteris, statim boni homines (i) jurasse se jam pridem in verba Labharpii aut Schelleri ingenue profitentur, tritumque illud, ipsi dixerunt“ obtrudunt. Vivunt illi in Polonia nostra et ita quidem vivunt, ut versiones misellas novasque operum, quæ ad celeberrimos antiquitatis scriptores originem referunt, sugillationes moliantur. Horum et similium refellere opiniones non est animus, ne studio aliquo, cujus causæ non ita procul sunt, ferri videamur, sed satis superque fecisse arbitrabimur, si hominem Polonum, omnibus fere numeris absolutum, his, qui in litterarum optimarum studia incumbere satagunt, rite proposuerimus imitandum— Etsi Sigismundorum, sapientissime Imperia moderantium, temporibus, vel maximus fuit vivorum literatissimorum concursus; nullus tamen incorruptior, illa nostri Andreæ Patricii Nidecki memoria, ab iis, qui optime de ingeniis potuerunt judicare, prodita esse videtur. Quanquam in multis ac singulis immortalitate dignissimis actionibus spectare licebit, quam inaudita ac pæne divina noster hic Nidecki sapientia regeretur; nihil tamen inveniri potest, quod cum ejus laudibus digne comparari queat; eum nempe, qui in ipsam incidit perturbationem disciplinae Veteris, haeresumque funestissimam professionem, boni sacerdotis, boni civis atque eruditissimi hominis vices obire potuisse. Multo sane lætior fructus in venturos redundasset nepotes, si eximiæ ac singulares, a primis unguiculis, susceptæ virtutes, separatim exponerentur, nobis autem, haud ita magna professis, ex iis solum, quibus immortalitas ejus continetur, considerandus videtur. Quod vitam Nidecki attinet, de scriptis ejus paulo fusius dicturi, brevissime percurremus; et nihil profecto monuisse

-
- (i) Sapientibus fucatis, quo nomine Romantici plurimi Scriptores et Philologi imperiti insigniri possunt, qui pedetentim sacratiora Musarum penetralia petunt, stupent in titulis, admirantur phrases, magnificis verbis ornant abjectissimas operum partes, unum alterumve, quod paulo difficilius intellectu magni aliquid continere videatur, vocabulum sufficere dixisse ad laudem hominis literatissimi consequendam vel Vatis nomen, post natos homines, celeberrimum obtinendum.

mus, nisi nos Goezii (k) et Gadebusch (l) qui litteris eam consignerunt, sphalmata quædam, ut paucis saltem diceremus, coëgissent et spes novi aliquid, quo merito respública litterarum lætaretur, inveniendi, animum ad scribendum addidisset.

Andreas Patricius Nidecki, binis turribus pro stemmate insignis (m) ex Pawłowska sorore Stanislai Episcopi Olomucensis, Cracoviæ circa annum 1530 (n) est natus— Ut ex pueris excessit et Cracoviæ (o) in iis artibus, quibus ætas puerilis impertiri solet, mox

- (k) Franciscus Richardus Goezius, Janockio Auctore, cujus amicitia utebatur eratque laborum ejus particeps, satis eleganter descripsit vitam Nidecki p. 22. in libello cui titulus „Otium Varsaviense in selectis ex Historia litteraria Poloniæ argumentis explicandis insumptum. Vratislaviæ 1755.
- (l) Fridericus Conradus Gadebusch germanice pagina 324. parte II. vitæ Nideckii mentionem fecit in libro qui inscribitur „Livländische Bibliothek Riga 1777. et, quibus potuit, amplissimis sane verbis ornavit.
- (m) Okolski „Orbis Polonus“ T. III. p. 288. Niesiecki „Korona Polska vulgo, Herbarz“ T. III. lit. N. p. 348. — Non possunt hæc assequi cur Goezius et Gadebusch Nidecki nostri parentes honestos quidem sed paulo ignobiliores fuisse contendant— Sed manum de tabula— Nos illam, illam nobilitatem, quæ virtutibus non genere continetur, intelligentes, pro virili parte, sine studio, cujus causæ, post funera integerrimi viri procul sunt, prosequimur.
- (n) Goezius et Gadebusch hærent in ipso anno, quo Nideckio nasci contigit— Ille enim sæculo 16 natum cum dixisset, addidit „ipsum enim annum etsi incredibili studio quæsissem, nusquam reperire potui“ Hic vero subjunxit „Jch kan nicht sagen wenn er zur Welt gekommen sey“ Mihi conjectura saltem uti liceat— Nidecki ipse in libro „De Ecclesia vera et falsa“ quem anno 1578. (ut videre est in Epistola Hosii data Romæ 6. Maij eodem anno) inceptum, et anno 1580. exquisitissime latine reditum et absolutum habuit, denique 1583 Cracoviæ imprimendum dedit pag 73. cum doctrinam Hæreticorum novam esse ostendisset hæc addidit,, cum eorum doctrinam nostris demum temporibus in Polonia et Litvania natam esse, nos, qui quinquagenarii sumus, memoria teneamus“ His diligenter observatis et demptis demendis annus 1530. quo natum Nidecki memoravimus, effluit necesse sit.
- (o) Et hic Goezius atque Gadebusch conjecturis abutuntur et summa cum hæsitazione prima rudimenta litterarum Nideckium percepisse Cracoviæ divinantur— Sed hæc superflua sunt; Nidecki enim ipse in libro „paralæla etc.“ in epistola dedicatoria sic affatur Cardinalem Hosium „Etenim, si nescis, jam unde ex illo tempore; quo mihi primum puero in-

in altioribus sub doctissimis viris Alberto Novicampiano et Simone Marickio est eruditus, statim, ut opinor, non amplius 17 annis natus, Patavium, celebrem quondam urbem ac copiosam atque eruditissimis hominibus liberalissimisque studiis affluentem se contulit. Patavii deinde a summis tunc temporis viris et in omni doctrinarum genere facile principibus, Carolo Sigonio Boncampagno Francisco Robertello, Manutio, benignissime exceptus, cum aliquot annorum spatium exegisset animumque in iis artibus, quæ ad humanitatem pertinent, perpoliisset anno 1556, Cracoviam reversus, Andreae Zebrzydovio Cracoviensi antistiti, cui effigiem Aldi Manutii a Paulo fratre misam attulit, sese addixit— Hujus beneficio atque cura anno 1557 Cracoviensis Canonicus factus, rursus Patavium petiit, ibique ad annum 1559 usque est moratus— Regressus in Patriam Zebrzydovio, qui eo anno supremum diem obiit, non longe post successum est in Episcopatu Cracoviensi a Padnievio Posnaniensi Episcopo et Procancelario Regni. Hujus primum hospitio liberali usus, mox Secretarii officio perfungi coactus strenuissimam operam dedit litteris publicis, ideoque Secretarii Regii nomine, ab iis, qui litteras ad eum miserunt, decoratur. Robertus autem Turnerus, cum quo ille familiarissime vixit Secretarium Reginae eum fuisse fingit, quod quam verum sit, mihi quidem non liquet— Erat Nidecki si verbis Heidensteinii (p) uti licet, elegantis ingenii doctrinaeque vir et quod Robertellus (q) atque Manutius testatum reliquerunt modestissimus moribusque sanctissimis— Moderationis ejus nullum certius indicium proditum est, quam quod Sigonio et Robertello obtreçantibus inter se carissimus ab utroque summo amore, quod maximum est, dilectus fuisse dicitur—

Vehementer errat alioquin æquus scriptorum Polonicorum censor rigidusque Aristarchus David Braun (r) qui Nidecki nostrum ultra

illa a strepitu urbis hujus nostræ remota D. Sebastiani ædicula, magistrorum meorum, Alb. Novicampiani et Sim. Maricii, qui tunc publice, cum magna eruditionis et diligentiae opinione, ad D. Joannem docebant, haustam opinionem concepi, limatissimo tuo iudicio, nihil, quod limatissimum idem non est, posse ulla ex parte satisfacere.

(p) Rerum Poloni. lib. VII. p. 210. n. a.

(q) Ubi de Martini Cromeri historia profert suum iudicium et Manutius in epistola, quæ est ad Andream Zebrzydovium.

(r) Cathal. Scriptor. Polonic. p. 140.

Poloniæ fines illo sæculo nulli notum in angulo Livoniæ latentem exhibent— Extant enim virorum præclarissimorum testimonia, leguntur Polonicorum nec non exterorum scriptorum elogia, quæ famam ejus non jam Poloniarum incolis sed Europæ ne dicam toti terrarum orbi celebratissimam reddiderunt. Non morabimur lectores longa serie testimoniorum, quæ clarissimi quique scriptores polonici reliquerunt; juvabit tantum meminisse Hosiorum, Resciorum, Karnkoviourum, Solikoviourum, Kochanoviourum, Viteliourum, Starovolsciourum, Naramoviourum etc. quorum omnium laudibus ille ad cælum tollitur. Omittamus illa splendidissima encomia Bælliorum Freherorum, Ludevigorum cæterorumque qui operosissima volumina compilarunt et largiter laudibus usi cuivis fere doctissimi epitheton tribuerunt— Sigonius ille eximius studiorum humanitatis cultor, quanti illum fecerit, vel ea luculentissime demonstrant quæ de nostro in libro fragmentorum Ciceronis adjecit. Ejus consilio utebatur, sua opera, publici juris facturus, cum eo communicabat, quid multa? judicio ejus, quod acerrimum æquissimumque duxit, sapissime acquiescisse, ex iis, qui extant libris edocemur— Cunctis denique scriptis tacentibus unius Manutii testimonio Nidecki immortalis foret— In epistola 19 lib. 4. ita laudat ejus mores ac latinarum litterarum elegantiam, „Næ tu rationem tui indicandi percommendam iniisti. Ego enim non cujates homines sint, quibusve terris ac regionibus profecti sed quibus moribus, quo ingenio, qua doctrina præditi, soleo quærere. Et ut olim Hannibal, qui hostem feriret, Carthaginensem sibi fore dicebat; sic ego totum in una virtute constituo. Epistola tua ita loquitur, ut nullam in te patiat aut humanitatis, aut doctrinæ partem desiderari. Itaque ne te posthæc Sarmatam potius quam Romanum dixeris— In epistola 20 ejusdem libri hoc modo collaudat pietatem in DEUM, „Nunc demum te Patrici, vere eum, qui vocaris, agnosco, hoc est a plebe sejunctum, quæ libenter oculos ad terrena demittit, nihil altum, nihil homine dignum suspicit. Nam certe aliqua studia opinione potius, quam re nituntur, speciem quandam inanem, solidi nihil habent: hæc vero, quæ te video arcte complexum, nec puto unquam dimittes, æternam non modo famam, sed salutem quoque pariunt— (s) —Ab omnibus dilectus ordinatim

(s) Pauli Manutii Epistolarum libri XII. Lipsiæ 1707.

honoribus potiebatur, erat enim Præpositus Varsaviensis, Archidiaconus Vilmensis, Custos Klecensis, Cracoviensis, Sandomiriensis, Pultoviensis Canonicus et quod novissimum post Solikovium et Alexandrum Mieliński Episcopus Vendensis factus, invisit solum Dioccesim suam, Rigaeque a Patribus S. J. solenni ritu exceptus omnem dignitatis suæ spem in bono Reipublicæ collocasse dicitur. Tandem multis consumptus laboribus anno 1593 vitam cum morte commutavit, auctoritatisque et prudentiæ suæ triste amicis reliquit desiderium— (t) Solikovius Archiepiscopus Leopoliensis his ei versibus parentavit:

Patritius toto quondam clarissimus orbe
 Fortunæ florens ingeniique bonis
 Regibus ob meritum virtutis gratus, honore,
 Præsulis auctus obît, hac tumulatus humo.
et aliter

Tu Sunamitis eras vivo dulcissima Venda
 Tu Nideccii sponsa, decusque meum.
 Te propter patriam liqui, te propter amicos,
 Tu mea vel tumulo frigida membra fove.

Satis mihi multus in his, quæ ad vitam non tam scribendam potius declarandam pertinent, fuisse videor restat ut de operibus Nideccii, quæ extant, præstantissimis sane, dicendum esse videatur. Primum, quod quidem scio opus, cui Nideccii præfatio adjecta legitur, est „De

(t) Starowolski (Scriptorum Polonico. 'EKATONTAS Venetiis 1627. p.40. n. XI.) falsissime annum mortis 1585 designavit, Bælius etiam (Lexi Tom 3. p. 622. edit 1730.) et Cyprianus qui eum secuti sunt falluntur— Rzepnicki (Vitæ Præsulum. Posnanix 1761 Tom III. p. 249) et Naramowski (Facies rer. Sarma. lib, 2. c. 20. p. 658) mortem Nideckii incidisse scribunt in annum 1587— In hanc sententiam Goezius et Gadebusch pedibus iverunt sed hic postremus sibi non constat et quid vult non potest intelligi, Naramovium sequi se dicit, Rzepnickio nescio quod obtrudit vitium, ubi tamen uterque eadem dicit— Ego potius amplectendam putavi sententiam Niesieckii, quam Goezii et Gadebusch nescio quo casu silentio præterierunt. (Herbarz T. III. lit. N, k. 348, et T. I. k. 76)

est „De stirpibus aliquot Epistolae V. Melchioris Guilandini Borussi. Quibus adjecta est Andreae Patricii Poloni ad Gabrielem Fallopium praefatio. Patavii apud Gratosum Perchacinum 1558 in 4 mino. Gadebusch istud opus rarissimum vocat, quod necque Goezio notum erat—

Nidecki Ciceronis Admirator maximus quique immortale ac divinum illius ingenium tanti fecerit, ut vestigia etiam ipsius omnia immortalitate dignissima censeret, quod ipse in praefatione testatur, auctoritate Caroli Sigonii Mutinensis, quem ille virum ob communem amicitiam, nisi jucundissime, ob illius autem eruditionem et doctrinam nisi honestissime nominare non potuit, adductus, reliquias Ciceronis, velut ex naufragio tabulas colligere et Sigonii fragmenta, quae jam anno 1559 Venetiis prodierant, locupletare aut ex reconditis maxime et abditis locis eruere in animum induxit. Quibus omnibus, cum Patavii Philosophicis operam navaret et reversus in Patriam cum grassante Cracoviae pestilentia, rusticaretur, confectis, libellum publici juris fecit hac inscriptione ornatum— „Fragmentorum M. Tullii Ciceronis Tomi IV. cum Andr. Patricii adnotationibus. Venetiis apud Jordanum Ziletum 1561 8vo pag. 193— Haec editio eodem anno repetita dicitur. Praefatio est ad Philippum Padnievium Episcopum Praemislensem et Cracoviensem des. Regnique Poloniae Pro cancellarium—

Tertia editio est „M. Tullii Ciceronis Fragmentorum Tomi IV. cum Andreae Patricii Striceconis annotationibus. Omnia ex ejusdem secunda editione. Indices etiam veterum scriptorum et rerum ac verborum copiosissimi. Venetiis, ex officina Stellae Jordani Zileti 1565 4to— Editio haec perquam rara a Gadebusch dicitur, neque a Goezio profertur, plurimis erratis scatur, quae sub calcem libri sunt annexa— Quod mirandum, neque numerus paginarum designari potest more vulgari, nam totum opus in duas partes majores, divisum esse videtur; quarum deinde prima complectitur Tomos IV. fragmentorum, altera autem cui titulus paulo immutator ad Tomos IV. fragmentorum adnotationes continet. Singulorum postremo voluminum paginae (quae, ut numeravimus ad 247 excedunt) a primario numero, qui est unum, incipiunt— Tituli autem, praefationes et rerum verborumque indices ullo notantur ordinali numero— Illud etiam nomen *Striceconis* Nideckio tributum, quid sibi vult ignoro, et Gade-

buschio confictum esse ab imperito typhotheta affirmanti, suffragor. Fabricius (u) binas adhuc profert editiones Venetiis 1650. 8vo et 1573. 4to— Annotationes Nideckii partim excerptae, partim integrae insertae sunt Q. Asconii Pediani (w) commentationibus in aliquot M. T. Ciceronis orationes. Lugduni Batavorum 1644. Prodiit etiam libellus hoc titulo insignis. M. Tullii Ciceronis Scriptorum fragmenta a Roberto Stephano, Carolo Sigonio, Andrea Patricio collecta. Amstelodami apud Joannem Blaeu 1659— Fragmenta ex orationibus deperditis simul cum notis Sigonii et Patricii Graevius pulchrae suae editioni tomo ultimo subjunxit— Semper opus istud laudi erat Nideckio, nam et Lipsius (x) et Fabricius (y) et his proximis annis inventor deperditorum librorum Ciceronis de Republica (z) Angelus Majus, laudant industriam, probant judicium, admirantur eruditionem.

Tertium opus Nideckianum hoc gaudet titulo „Andreae Patricii Nidecici Archidiaconi Vilnae Parallela Ecclesiae Catholicae cum Haereticorum Synagogis. Sive caussae quibus permoti plerique, nostris temporibus sectas haereticorum deseruerunt, et ad Ecclesiae communione redierunt. Coloniae apud Maternum Cholinum 1576. 8vo paginae ut dicitur, currenti ultimae, numerus 110 inscriptus legitur. Praefatio est ad S. R. E. Cardinalem et magnum Poenitentiarium Stanislaum Hosium Episcopum Varmiensem Cracoviae Kalendis Aprilis anno 1576 scripta— Quanquam multis in epistolis, quae operi Nideckiano“ de Ecclesia vera et falsa „insertae sunt, testimonia Hosii non jam decondito immo vero excusso hoc libro leguntur, Goezius tamen dicit“ Nihil dubii mihi est, qui in id revera sit a Patricio opus effectum, verum etiam id exscriptum fuisse liquido affirmare nolim— Gadebusch, Janockii testimonio innixus, istud opus rarissima inter reputat, ac a Załuskio Episcopo clarissimo 4°. annis frustra quaesitum,

(u) Bibliotheca latina 1773. T. I. p. 204. § 4.)

(w) Gadebusch parte 2. p. 345. phrasi non satis docta usus est „Die meisten Anmerkungen des Patricki hat“ Q. Asconius Pedianus Seinen commentationibus in aliquot Ciceronis orationes, einverleibet, welche zu Leyden 1644 gedruckt sind. . . . Vox activa absit.

(x) Justi Lipsii opera omnia Antverpiae 1737. Variar. Lectio l. 3. c. 26. p. 62.

(y) Biblio. lat. T, I. p. 204.

(z) Praefatio.

tandem in Monasterio quodam PP. Franciscanorum repertum fuisse contendit— Quanto Goezio et Gadebusch infelicius res haec cecidit, tanto mihi provincia hujus libri videndi et etiam atque etiam, quod iis, qui bibliothecae publicae Varsaviensi praesunt, humanissime permittentibus feci, legendi, ornatior, demandata esse videtur. Oppidorum opusculum istud integrum in eadem bibliotheca reperitur— Nidecki primitias istas de Religione lucubrationum Hosio missurus scribit se jam dudum ad litteras, quae ut sunt, ita sanctae appellantur ab eo invitari caeteris autem studiis, in quae hactenus a prima statim adolescentia aliquanto ardentius incubuit, frustra arceri— Paulo post his verbis affatur Hosium, arceri, frustra dico; quod tantus hucusque amor extiterit nota illa et amœna humaniorum litterarum spatia peragrandi, et contra tantus metus ad haec vestra, gravis inprimis studia et tristis cujusdam severitatis plenissima commigrandi— In epistola data Romae V. Martii 1575. Hosius ita suum de parallelis exscripsit iudicium „Parallela tua tanquam pie catholiceque scripta, mihi probari significaveram, an tibi satis non est? quid quaeris amplius? placet inventio, placet dispositio, placet elocutio— Quantum laudis opusculo isto acquisierat Nidecki, ipse in epistola ad Stephanum Regem testatum reliquit“ Ex quo quidem tempore ita modicus ille liber, et ita modica illa forma excusus, sic jactabatur, ut et ab Hosio ipso, multis ad me missis epistolis praedicaretur et ab aliis etiam quibusdam (unus Alanii Copi meminit Hosius) in sermonem ut scribit ipse Germanicum ut ego vidi, etiam Italicum converteretur— Utrum hae versiones in Germanicum Italicumque sermonem typis fuerint expressae nolim quidquid statuere—

In libro qui inscribitur „Stanislai Rescii Epistolarum liber unus. Neapoli apud Jo. Jacobum Carlinum et Antonium Pacem 1594“ reperitur unica epistola Nostri Patricii Nidecki ad eundem Rescium, in qua mortem Hosii luget— scripta est Varsaviae 12 Septem. 1579.

Plurimum sane attulit gloriae Nideckio opus inscriptum— Andr. Patricii Nideckei notae in duas M. Tullii Ciceronis orationes. Ad Joan. Zamoscium Regni Cancell. Cracoviae: In officina Lazari anno 1583. 4. pag. 110. Complectitur orationes pro Q. Ligario et pro rege Deiotaro— Orationes autem pro C. Rabirio posthumo et pro M. Marcello

hac inscriptione decorum opus continet „Andr. Patricii Nidecici Notae in duas M. Tullii Ciceronis orationes. Ad Pe. Miscovium Episc. Cracovien. Cracoviae in officina Lasari. Anno 1583. 4. pag. 99. Nidecki huic operi, quod sapit Catulli elegantiam, praefixit epigramma.

Nostras perlege, quæso Tullianas,
Lector care notas nec invenustas.
Viginti tibi displicere possunt,
Triginta tibi displicere possunt.
Quod si omnes forte tibi displicebunt,
Nobis tu quoque et ipse displicebis.

Notis Nideckii, quae sunt in orationes Ciceronis, inseruntur vulgo notae Fulvii Ursini.

Robertus Turnerus in epistola 28 quae est ad Patricium Nidecki ita expressit suum de hoc libro iudicium „Amo, miror Patricium de notis suis in Ciceronem. Notae sunt docti, nonne amem? sunt doctae, nonne mirer— — — res certe magna esse in extrema Polonia, qui sine bibliotheca, numismate, sine exemplaribus Ciceronem ea purgat arte, ea lima polit, ut Italiae jam et Gallicae Bibliothecae, libri antiqui, numismata sacra subeant notam impudentiae, ni fateantur omnia sua esse vel nulla, vel certe incerta prae tuis notis, perge nobis Ciceronem restituere integrum tuis conjecturis. Quid coniecturis? oraculis tuis. Nam in hoc genere Apollo es, non conjectator— Ille etiam, quem nominavimus, Fridericus Augustus Wolfius, invitatus profecto, singularis et sui prorsus iudicii virum appellandum censuit— Est sane audacis animi, invitatis codicibus, contextum diffingere, at felicissimo omine auspicari ingeniosissimi indicium— Celebrantur adhuc Nideckii nostri orationes ad Regem Stephanum quæque illum clarissimis inserunt oratoribus,,

- 1) Andr. Patricii Nidecici Praepositi Varsov. gratulationum triumphalium ex Moschovitis orationes tres ad Stephanum Bathorium Regem Polonorum inclytum pro Clero Varsoviensi 4. pag. 42. Editionis locus et annus non indicatur.

- 2) Andr. Patricii Nidecici Praep. Varsov. ad Stephanum Reg. Pol. inclytum gratulatio, habita totius Cleri Varsoviensis nomine ob Victoriam Polocensem. Cracoviae in officina Lazari Anno 1579. in 4to pag. 8.
- 3) Andr. Patr. Nidecici Praep. Varsov. Gratulatio II. pro Clero Varsovien. ad Regem post Victoriam Velcolucensem in 4 Varsoviae 1581. p. 13. Jacobus Vitelius hoc carmine, Nideckii nostri celebravit laudes et mortem.

Mellea Nestoreo qui dicta stupescis in ore
 Patricius dulci Nestore major erat.
 Nam regum cecinit mavortia facta; suisque
 Fecit, ut in scriptis hæc monumenta forent.

Ultima fere nostri Nideckii elucubratio hac inscriptione gaudet „Andr. Patricii Nidecici Episcopi Vendensis Des. De ecclesia vera et falsa libri V. Additæ sunt aliquot Stanislai Hosii Cardinalis Epistolæ Cracoviæ in officina Lazari 1585 folio pag. 334, excepta præfatione, epistola Karnkovii et epistolis Hosii— Editio hæc charta nitidissima atque typis elegantibus, qui Lazaro optimi semper fuerunt, commendatur. Goezius et Gadebusch titulum hujus operis mutilum exhibuerunt; quod qui factum sit, ignoro, nisi forte annum 1583 ad calcem libri positum, quo idibus Maj Typographo erat datus, præfigi maluerint— Præfatio omnis in laudibus Regis Stephani atque operis partibus rite expediendis versatur. Ibi auctor profiteatur se, eo, qui inscriptus „Parallela“ prodiit, longe majorem librum, præ aliis Regi sacrum voluisse; quippe qui per Amplissimum Virum Regni Cancellarium Joannem Zamoscium, hominem immortalitate dignissimum, illustrem admodum significationem dedit promisitque se animo benignissimo hujus operis elegantissimi partes fovendas tuendasve suscepturum. Ne longe sumatur oratio nostra, sufficiet cupientibus cognoscere stylum rationemque argumentandi Nideckii hoc, quod est de vera et falsa Ecclesia proposuisse opus.— Cum duæ summæ sint in oratore dotes; una distincte et accomodate ad do-

cendum disputandi; altera graviter copioseque ad animos auditorum permovendos agendi; noster utraque laude cumulatissimus, nam et comparando Hæreticorum doctrinam cum doctrina Catholicorum omnia apud illos perperam se habere luculentissime demonstrat et omnia temperato quidem stylo elegantissimo tamen pertractando, miro quodam ac singulari artificio delectat et quod præcipuum est, singularum partium et argumentationum nexu simul oratione paulo vehementiore et efficaci lectores auditoresque in sui rapit admirationem—

Robertus Turnerus in epistolis, styli ita laudat elegantiam „Quoties pleno oculo et mente intueor tuum librum (intueor certe sæpissime) toties miror Christum vestitum Cicerone et tam commode vestitum cum laude Ciceronis, sine labe Christi, ut essem certe omnium, qui politiore hactenus literaturam professi sunt, barbarissimus, si te in intimis sensibus non diligerem— In aliis etiam Ingolstadii scriptis litteris in has erumpit laudes“ Episcopus es de labore, tantumne? Magnus es de re magna, idque apud citimos, remotos, probas? plane, laudas? magnifice, refellis? nervose, pungis? argute. Alii fucis et pigmentis fœde obliti ostendunt, quam fœdum et ad infamiam turpe sit, esse imitatore servum pecus; at tu Ciceronem dictione, pede, musculo, succo, sanguine, vultu, ita exprimis, totus totum; ut Ciceronem præferas fronte, quasi verum patrem verus filius. Nihil adolor, ex his qui res Theologicas postremis temporibus in Ciceronis formam incluserunt, tu mihi aut solus places, aut inter paucos summe places— Neque hoc loco Stanislai Karnkovii Gnesnensis Archiepiscopi testimonium, quod in epistola quæ operi huic præfixa legitur, silentio prætereundum est“ Varii, dicit ille, varia tractant, quibus nihil detractum volo. Sed quod argumentum magis sit ad hæc nostra tempora accomodatum, quam hoc de vera et falsa Ecclesia, prorsus non video; nullum mea sententia, efficacius esse potest vel ad orthodoxos in prisca et Apostolica fide retinendos vel ad hæreticos ad agnitionem veritatis adducendos— Deinde laudato Hosio, Martino Cromero et Sokolovio ita pergit“ Omnes hi habent magnam ingenii, doctrinæ et eloquentiæ laudem. Sed in hac tua tractatione quoddam ego singulare magis magisque reconditum; animad-

verto, quod quidem lectorem et orationis elegantia et vulgati quodam modo argumenti nova quadam et grata tractandi ratione retinet, mirificeque delectat.

Gedebusch profert titulum libri, cujus et ipse Nidecki meminit, Commentariorum rerum memorabilium sui temporis libri X. Janockianis temporibus non deperditus ille liber manu scriptus dicitur: hæc omnia nobis quidem sunt non comperta—

Miscellaneous conjectationes etiam edidisse scribitur, quod incertissimum est— In indice Bibliothecæ Barberinæ invenitur opus Nidecki, inscriptum „Expositiones in consolat. Bononiæ 1583 8vo— In Catalogo autem Bibliothecæ Bunavianæ (Tom. I. p. 287) legitur hic titulus“ M. Tullii Ciceronis Consolatio, vel de luctu minuendo; fragmenta ejus a Carolo Sigonio et Andr. Patricio exposita; Ant. Riccoboni judicium, quo illam Ciceronis non esse, ostendit; Caroli Sigonii pro eadem orationes II. Bononiæ ap. Joh. Rossium 1583 in 8vo.

Quæ in Josephi Jabłonowski Musæo Polono pag. 164 inscriptiones operum Nideckii leguntur vel maxime interpolatæ sunt, summaque cum socordia compositæ. v.g. Liber fragmentorum Ciceronis sive in orationes ejus Commentarius, his quid inveniri potest absurdus? Deinde sequuntur tituli, quorum Nidecki unquam auctor fuit: et 1°. Liber variorum Epigrammatum. 2°. Mars Gallicus (Alexandri Patricii opus) 3°. Politica seu de institutione Reipublicæ Polonæ. 4°. Orationes variæ contra Servetum, OEccolampadium, Bucerum. 5°. Ad Stephanum Regem de avita Religione. Sed hæc omnia imperitissime Nideckio obtruduntur— Hæc de Nideckii nostri vita atque scriptis exposuisse sufficiat; Vos modo adeste animis o juvenes! et in hac sapientum, qui quotidie augeri existimantur, farragine, optimum quemque imitandum deligite. Optimus autem non est, nisi Religionis virtutisque studiosissimus. Sapientia enim sine Religione, quæ ceterarum vel maximarum virtutum genitrix est dicenda, nulla datur; si fato quodam funestissimo ingenii quidem acerrimi et omni genere eruditionis refertissimi extiterunt, hos profecto nihil profuisse civitatibus, nimium vero obfuisse, omnium sæculorum atque gentium usu et consensu dicitur comprobatum— Absit a nostris quam longissime terris, illa dissoluta in rebus, quæ Religionis sunt, agendi liber-

tas, exulent illae hominum perversorum opiniones; prisca omnino revocanda fides— Proscriptionis, ut ita dicam, poenam subeant ii scriptores qui literaturæ cujusdam novae inventores appellari cupiunt et dulci sane et jucundissima tractandi ratione ea proferunt, quibus homines remollescere atque effœminari arbitrantur— Ne multis lectores morer exemplis in uno eodemque omnia, quæ vitanda sunt, Voltairio indicasse juvabit. Scripsit ille sane eleganter et cui omnes Viri doctrina insignes atque virtute, propter elegantiam styli acreque iudicium plurimum tribuunt; sed ingenium malum pravumque jam pridem oderunt— Si mihi paululum exspatiari et justo liberius loqui liceret, dicerem de temperando isto in legendis Skotii et Byronii scriptis ardore, dicerem de juvenum nostrorum minutiarum, quadam cupiditate sed angustiis instituti mei contentus missa hæc facio, exemplumque hoc interpositum esse cupio, ne quid non jam in rebus ad Religionem spectantibus, sed etiam in disciplinarum ingenuarum studiis temere imitandum arripiatur.

NAZWISKA UCZNIÓW

Którzy za wielką pilność, postępki w Naukach a mianowicie piękne obyczaie, na publicznym popisie otrzymali nagrodę, pochwałę i promocyą.

Z K L A S S Y I.

N a g r o d ę

Ślebodziński Stanisław— Sokołowski Franciszek— Łochowski Roman—
Daszkiewicz Jan— Sosenkowski Leonard— Janiszewski Józef.

P o c h w a ł ę

Daszkiewicz Roman— Demby Leopold— Dobrski Julian— Majewski
Kazimierz— Miłkowski Teofil— Piekalkiewicz Jan— Szyperek Kazi-
mierz— Twardo Felix.

P r o m o c y ą

Berty Jan— Boehm Józef— Degatt Antoni— Gacz Stanisław—
Campioni Edward— Glinkiewicz Kazimierz— Gutowski Ludwik— Ja-
błoński Felicyan— Jakubsohn Kajetan— Krasnodębski Ignacy— Mar-
twiński Franciszek— Niedziakowski Tomasz— Schmidt Tomasz— Ty-
miński Walery— Ulidowicz Antoni.

Z K L A S S Y II.

N a g r o d ę

Jlnicki Tomasz— Sierakowski Woyciech— Wróblewski Maciej—
Bleszyński Antoni.

P o c h w a ł ę

Czternastkiewicz Jan— May Antoni— Mikłaszewski Antoni— Młot-
kowski Józef— Roszewski Józef— Todesko Józef.

Promocyą

Ambroziński Franciszek. Billing Fryderyk. Billing Kazimierz. Jakubowski Adam. Karłowski Ludwik. Malinowski Teofil. Młotkowski Tomasz. Pogonowski Józef. Plewczyński Józef. Sapiński Piotr. Targosz Błażey. Zaręba Mateusz. Zaręba Jakób.

z K L A S S Y III.

Nagrodę

Batycki Józef— Sowiński Jan— Walewski Stanisław.

Pochwałę

Brobek Ludwik— Kwasiborski Kazimierz— May Antoni— Potocki Tomasz— Zimowski Wiktor.

Promocyą

Bobiński Józef— Lebanowski Kazimierz— Siemiątkowski Ignacy—

z K L A S S Y IV.

Nagrodę za pilność i obyczaje wzorowe.

Godlewski Władysław— Trochanowski Franciszek.

UNIWERSYTET
1892